

LIFE-IP 4 NATURA (LIFE16 IPE/GR/000002)

Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων και των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα

Έκθεση αποτελεσμάτων ετήσιας απογραφής Όρνιων (*Gyps fulvus*) στις θέσεις κούρνιας
Παραδοτέο Δράσης C.1

Δεκέμβριος 2020

Με τη συγχρηματοδότηση του Προγράμματος LIFE
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη συγχρηματοδότηση του Πράσινου Ταμείου

Στην απογραφή συμμετείχαν οι φορείς:

Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Δάσους Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλίου

Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Δέλτα Έβρου

Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Νέστου-Βιστωνίδας-Ισμαρίδας

Φορέας Διαχείρισης Καλαμά - Αχέροντα – Κέρκυρας

Φορέας Διαχείρισης Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου - Ακαρνανικών Ορέων

Δασαρχείο Σταυρούπολης

Δασαρχείο Ιωαννίνων

WWF Ελλάς

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

Επιμέλεια έκθεσης:

Αποστόλης Καλτσής, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

Φωτογραφία εξώφυλλου:

Πάνος Κορδοπάτης, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

Έκδοση	Ημερομηνία	Σημειώσεις - τροποποιήσεις
1	Δεκέμβριος 2020	1 ^η έκδοση

Προτεινόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (επιμ.) 2020. Έκθεση αποτελεσμάτων ετήσιας απογραφής Όρνιων (*Gyps fulvus*) στις θέσεις κούρνιας. Έργο LIFE-IP 4 NATURA: Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων, και των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα (LIFE16 IPE/GR/000002). Παραδοτέο Δράσης C.1. Αθينا σελ 23 + Παράρτημα

Suggested citation:

Hellenic Ornithological Society (rev.) 2020. Report on the results of the annual Griffon Vulture (*Gyps fulvus*) census at roosting sites. LIFE-IP 4 NATURA: Integrated actions for the conservation and management of Natura 2000 sites, species, habitats and ecosystems in Greece (LIFE16 IPE/GR/000002). Action C.1 deliverable.

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

SUMMARY.....	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	2
ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ ΤΟΥ ΟΡΝΙΟΥ	3
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ανα περιοχή παρακολούθησης	5
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	23
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	25

ΕΔΩ ΖΟΥΜΕ
Natura 2000

SUMMARY

Griffon Vulture census at roosting sites is conducted jointly in the Balkans (continental Greece, Bulgaria, N. Macedonia, Serbia) for almost 15 years. The census' aim is to estimate as accurately as possible the Balkan population of Griffon Vulture, which is considered to be one population, as shown by the constant movement of tagged individuals from Croatia, Serbia and Bulgaria to northern (Thrace) and western Greece. For this reason, the census takes place in all sites and all Balkan countries simultaneously, in order to minimize the double counts due to possible movements of Griffon Vultures among the roosting sites. Census is carried out at the beginning of the breeding period (first winter months) when Griffon Vultures have left the summer foraging areas and move near their breeding colonies.

Regarding the implementation of this year's census (2020) in continental Greece, entities and researchers who have been participating for years in Griffon Vulture census joined and performed simultaneous counts at roosting sites. The results were collected and presented by Hellenic Ornithological Society (HOS) under the action C.1 "Field implementation of the Action Plans (APs) for species and habitats" of the LIFE-IP 4 NATURA project. More specifically, the census is part of the action "Population monitoring of Griffon, Bearded and Cinereous Vulture" foreseen in the Multi-species Action Plan (MsAP) for these three vulture species.

Five Management Bodies, two NGOs and two forest agencies, participated in this year's census in Greece, namely the Dadia National Park Management Body, the Evros Delta Management Body, the Vistonida-Nestos Delta Management Body, the Kalamas-Acherontas-Kerkyra Management Body, the Mesolonghi Lagoon Management Body, the Stavroupoli Forest Agency, the Ioannina Forest Agency, WWF Greece and HOS.

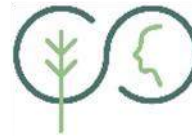
Overall, the census took place in 23 roosting sites located in 11 areas, 7 of which also host active breeding colonies. The total number of individuals counted was 153, and their spatial distribution and age class are presented in Table 1 (Annex). This number is significantly higher in comparison to the results of the 2019 census when 80-87 individuals were recorded. This is partly explained by this year's favorable weather conditions during the census day (compared to the foggy and rainy conditions last year) and the higher number of roosting sites that were monitored this year.

As mentioned before, this report is part of MsAP implementation (Action C.1). The next year's target is the Griffon Vulture census at roosting sites to be integrated into an annual report that will focus on monitoring the populations of all three vulture species (i.e., Griffon, Bearded and Cinereous Vultures).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η απογραφή Όρνιων στις θέσεις κούρνιες υλοποιείται συντονισμένα σε Βαλκανικό επίπεδο (Ελλάδα, Βουλγαρία, Βόρεια Μακεδονία, Σερβία) εδώ και περίπου 15 χρόνια. Σκοπός της απογραφής είναι ο κατά το δυνατόν πιο ακριβής προσδιορισμός του Βαλκανικού πληθυσμού των Όρνιων, ο οποίος θεωρείται ενιαίος, όπως έχει φανεί από τις συνεχείς μετακινήσεις μαρκαρισμένων ατόμων από Κροατία, Σερβία και Βουλγαρία στη βόρεια (Θράκη) και δυτική Ελλάδα. Για αυτό τον λόγο, άλλωστε, η απογραφή γίνεται συντονισμένα σε όλες τις Βαλκανικές χώρες, έτσι ώστε να μειωθεί στο ελάχιστο το ενδεχόμενο διπλοκαταγραφών λόγω πιθανών μετακινήσεων Όρνιων μεταξύ των θέσεων κουρνιάσματος. Η απογραφή διεξάγεται στην αρχή της αναπαραγωγικής περιόδου των Όρνιων, δηλαδή στις αρχές του χειμώνα, όταν εκτιμάται πως τα περισσότερα άτομα έχουν αφήσει τις θερινές περιοχές τροφοληψίας και βρίσκονται κοντά στις αναπαραγωγικές αποικίες.

Για τον συντονισμό της υλοποίησης της φετινής απογραφής (2020), υπήρξε συνεννόηση μεταξύ των φορέων που συμμετέχουν επί σειρά ετών στην απογραφή ώστε ο προγραμματισμός των εργασιών, η συλλογή των δεδομένων πεδίου και η παρουσίαση των αποτελεσμάτων να γίνει υπό την ομπρέλα του έργου LIFE IP 4 NATURA «Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura2000, των ειδών, των οικοτόπων και των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα» (LIFE16 IPE/GR/000002). Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου έργου καταρτίστηκε και θα υλοποιηθεί το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (ΕΣΔ) για τρία είδη γυπών, τον Μαυρόγυπα, τον Γυπαετό και το Όρνιο, το οποίο μέσα στο πλέγμα των δράσεων που περιλαμβάνει με στόχο τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησής των τριών ειδών, προβλέπεται βεβαίως και η συστηματική και συντονισμένη παρακολούθηση των πληθυσμών τους σε όλη τη χώρα.

Η εργασία απογραφής των Όρνιων στις κούρνιες πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της Δράσης C.1 «Πιλοτική εφαρμογή των Σχεδίων Δράσης για τα είδη και τους οικοτόπους» και πιο συγκεκριμένα αποτελεί μέρος της προβλεπόμενης από το ΕΣΔ δράσης «Υλοποίηση προγράμματος εθνικής απογραφής-Χαρτογράφηση όλων των ενεργών και ιστορικών αποικιών - Ετήσια Εργασία πεδίου σε επιλεγμένες αποικίες/ επικράτειες και εκτίμηση της αναπαραγωγικής επιτυχίας των γυπών». Η παρούσα αναφορά αποτελεί τη σύνοψη των αποτελεσμάτων των εργασιών απογραφής για το έτος 2020, ενώ από την επόμενη χρονιά στόχος είναι τα αποτελέσματά της να περιλαμβάνονται σε ετήσια αναφορά σχετικά με την πληθυσμιακή παρακολούθηση συνολικά και για τα τρία είδη γυπών. Τα αποτελέσματα της παρούσας απογραφής αποτυπώνονται στον Πίνακα 1 στο Παράρτημα, μαζί με τον Χάρτη αποτύπωσης των θέσεων καταγραφής.

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ ΤΟΥ ΟΡΝΙΟΥ

Το Όρνιο (*Gyps fulvus*) είναι τυπικό πτωματοφάγο αρπακτικό, τρεφόμενο με κουφάρια ζώων μεσαίου ή μεγάλου μεγέθους. Στην Ελλάδα ο πληθυσμός του έχει συρρικνωθεί δραματικά σε σχέση με τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, με αποτέλεσμα να απουσιάζει πλέον ως αναπαραγόμενο είδος από μεγάλες περιοχές της χώρας, όπως η Πελοπόννησος και η κεντρική Ανατολική Ελλάδα (Θεσσαλία, Αν. Στερεά). Στην ουσία σήμερα έχουν απομείνει 4 διακριτοί αναπαραγωγικοί πυρήνες στην Ελλάδα: ένας στην Αν. Μακεδονία – Θράκη, ένας στη Δ. Ελλάδα, με επίκεντρο την Αιτωλοακαρνανία, ένας στο νησιωτικό σύμπλεγμα Νάξου – Ηρακλείας και ένας (ο μεγαλύτερος και πιο εύρωστος) στο νησί της Κρήτης.

Στοιχεία για την κατάσταση των πληθυσμών των αποικιών της ηπειρωτικής Ελλάδας παρατίθενται στη συνέχεια της αναφοράς, στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων της απογραφής ανά θέση παρακολούθησης.

Όσον αφορά τον πληθυσμό της Νάξου – Ηρακλείας, αν και θεωρούνταν σχετικά απομονωμένος από αυτόν της ηπειρωτικής Ελλάδας, ωστόσο ορισμένα έτη παρατηρούνται μεμονωμένα σημασμένα άτομα από άλλες Βαλκανικές χώρες (π.χ. Κροατία, Σερβία), ενώ διαπιστώθηκε και ότι μαρκαρισμένος νεοσσός που γεννήθηκε στην Κροατία μετανάστευσε και ενσωματώθηκε στην αποικία της Ηρακλείας όπου και ζευγάρωσε και αναπαράγεται εδώ και αρκετά χρόνια με επιτυχία εκεί. Η τελευταία απογραφή Όρνιων στις θέσεις κουρνιάσματος στα δύο νησιά έγινε το 2019, οπότε και καταγράφηκαν 55 άτομα (Προμπονάς Ν., προσωπική επικοινωνία). Ο φετινός σχεδιασμός για την απογραφή στην περιοχή ακυρώθηκε λόγω των περιορισμών στις μετακινήσεις που προέκυψαν λόγω της κατάστασής με την επιδημία COVID-19.

Ο πληθυσμός της Κρήτης θεωρείται, επίσης, απομονωμένος από την ηπειρωτική Ελλάδα και οι καταγραφές μετακινήσεις ατόμων από την ηπειρωτική Ελλάδα είναι περιστασιακές. Λαμβάνοντας υπόψη, επίσης, και τον μεγάλο αριθμό των αποικιών στο νησί (περισσότερες από 70) και την ιδιομορφία του ανάγλυφου, η εργασία αυτή πρακτικά καλύπτεται από την παρακολούθηση της αναπαραγωγικής διαδικασίας στις αποικίες, που λαμβάνει χώρα από Ιανουάριο μέχρι Ιούλιο. Ο πληθυσμός των Όρνιων στην Κρήτη εκτιμάται σε 900-1000 άτομα.

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

Η φετινή απογραφή Όρνιων πραγματοποιήθηκε συνολικά σε **23** θέσεις κουρνιάσματος σε 11 περιοχές (Χάρτης 1 στο Παράρτημα), εκ των οποίων στις 7 εντοπίζονται ενεργές αναπαραγωγικές αποικίες. Από αυτές 8 θέσεις κούρνιας βρίσκονται στη Θράκη, 1 στην Ανατολική Μακεδονία, 4 στην Ήπειρο (ωστόσο όλες μη ενεργές) και 10 στην Αιτωλοακαρνανία. Ο συνολικός αριθμός Όρνιων που καταγράφηκε ήταν 153, με την ηλικιακή κατανομή να αποτυπώνεται στον Πίνακα 1 (Παράρτημα). Ο αριθμός αυτός είναι αρκετά μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο που καταγράφηκε το 2019 (80-87 άτομα), γεγονός ωστόσο που αποδίδεται αφενός στις καλές καιρικές συνθήκες που επικράτησαν φέτος, σε αντίθεση με τον ομιχλώδη και βροχερό καιρό που υπήρχε την ημέρα της απογραφής του 2019, καθώς και το ότι καλύφθηκαν περισσότερες θέσεις κούρνιας από ό,τι την περσινή χρονιά.

Σημειώνεται, επίσης, ότι τα τελευταία χρόνια μεμονωμένα Όρνια καταγράφονται τη χειμερινή περίοδο στην Αττική και τη ΝΑ Πελοπόννησο. Ειδικότερα για την Αττική, ένας μικρός αριθμός (2-3 άτομα) παρέμενε και φέτος κοντά στον σταθμό περίθαλψης άγριων ζώων του ΕΚΠΑΖ στην Αίγινα, όπου υπήρχαν κλωβοί με Όρνια και εμφανίζονταν τα προηγούμενα χρόνια τακτικά μαρκαρισμένα άτομα από βόρειες Βαλκανικές χώρες, ενώ 1-2 άτομα εμφανίζονται περιστασιακά και σε εγκαταστάσεις της ANIMA στην Ανάβυσσο. Η ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ πραγματοποίησε ημερήσια εργασία πεδίου στην περιοχή της Πάρνηθας (από όπου προέρχονταν οι περισσότερες πρόσφατες παρατηρήσεις) στις αρχές Δεκεμβρίου (8/12), με επόπτευση μεγάλης περιοχής από κορυφές του ορεινού όγκου, ωστόσο δεν καταγράφηκαν καθόλου Όρνια εκεί.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

ΑΚΑΡΝΑΝΙΚΑ ΟΡΗ - ΠΑΛΑΙΡΟΣ

Στην περιοχή της Πάλαιρου η αναπαραγωγική αποικία των Όρνιων εντοπίζεται στους δυτικές έκθεσης κρημούς του όρους Τσέρεκα, ενός επιμήκη ορεινού όγκου που εκτείνεται σε άξονα Β-Ν κατά μήκος της δυτικής ακτής της Αιτωλοακαρνανίας. Η περιοχή βρίσκεται εντός της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) GR2310011 «ΟΡΟΣ ΤΣΕΡΕΚΑΣ (ΑΚΑΡΝΑΝΙΚΑ)» και εντός της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά (ΣΠΠ) GR090 «Όρη Ακαρνανικά».

Οι βασικές κούρνιες των Όρνιων βρίσκονται στο βόρειο άκρο της δυτικής όψης του Τσέρεκα. Οι θέσεις κούρνιας είναι κατά κύριο λόγο τρεις (3), αν και τα Όρνια εμφανίζουν χαλαρή διάταξη κουρνιάσματος, με αρκετά μονήρη άτομα σε διάφορες κατάλληλες θέσεις. Στις δύο βορειότερες, δυτικής έκθεσης θέσεις καταμετρήθηκαν να κουρνιάζουν 13 Όρνια, ενώ στη πιο νότια κούρνια με ελαφρά ΝΔ έκθεση κούρνιασαν τελικά 5 άτομα. Ο συνολικός αριθμός Όρνιων που κούρνιασαν στην περιοχή ήταν **18** άτομα.

Οι θέσεις παρατήρησης ήταν δύο, κατά μήκος του επαρχιακού δρόμου από Πάλαιρο προς Μύτικα. Άλλες σημαντικές παρατηρήσεις στην περιοχή αποτελούν δύο νεαροί Χρυσαιοί (*Aquila chrysaetos*), ενώ παρατηρήθηκαν ακόμα Ξέφτερια (*Accipiter nisus*), Βραχοκικνίζα (*Falco tinnunculus*) και Γερακίνες (*Buteo buteo*).

Εικόνα 1: Απογραφή Όρνιων στις θέσεις κούρνιας της απόκρημνη δυτικής όψης του Τσέρεκα (Ακαρνανικά Όρη, φωτ.: ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ)

ΑΚΑΡΝΑΝΙΚΑ ΟΡΗ – ΚΑΝΔΗΛΑ

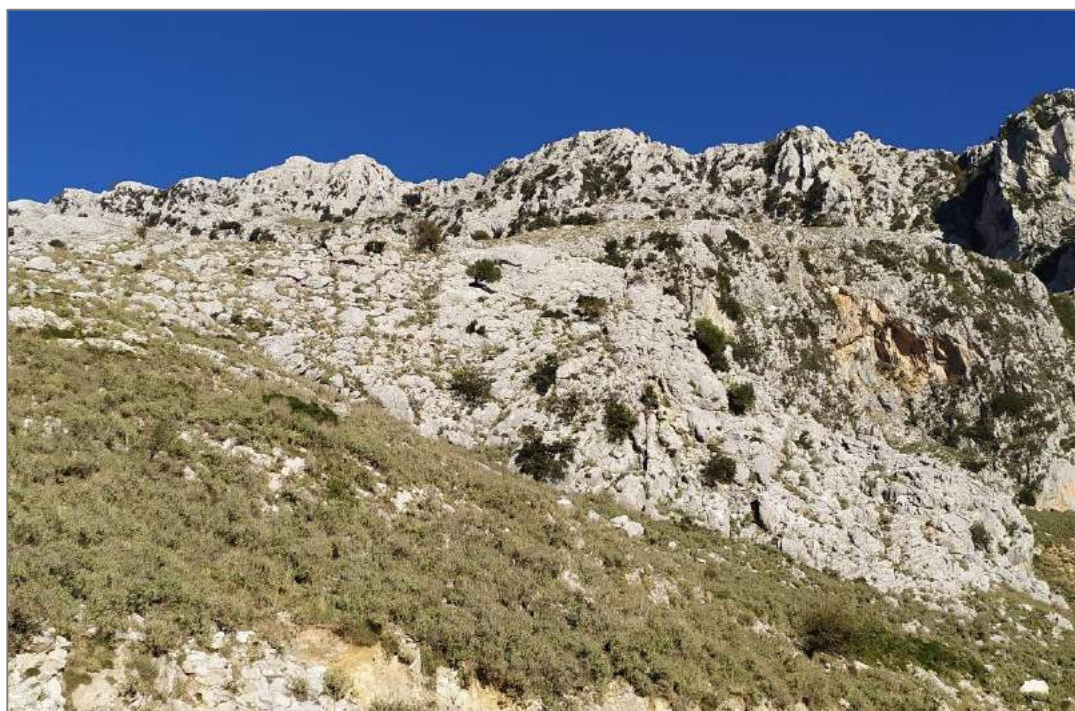
Στην περιοχή βόρεια του οικισμού της Κανδήλας εντοπίζεται ακόμα μία αναπαραγωγική αποικία Όρνιων, και πιο συγκεκριμένα στους δυτικής έκθεσης γκρεμούς της ορεινής εξέαρσης Αγραπιδάκι, η οποία εκτείνεται σε άξονα Β-Ν, παράλληλα και εσωτερικά από τον Τσέρεκα. Η συγκεκριμένη θέση παρέχει λιγότερο εκτεταμένες κάθετες επιφάνειες για το κούρνιασμα των Όρνιων σε σχέση με την θέση της Πάλαιρου, ωστόσο είναι πολύ πιο προφυλαγμένη από τις καιρικές συνθήκες. Η περιοχή βρίσκεται εκτός (αλλά στα όρια) της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) GR2310011 «ΟΡΟΣ ΤΣΕΡΕΚΑΣ (ΑΚΑΡΝΑΝΙΚΑ)», ωστόσο εντός της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά (ΣΠΠ) GR090 «Όρη Ακαρνανικά».

Τα Όρνια παρατηρήθηκαν να κουρνιάζουν σε χαλαρή διάταξη πάνω σε βραχώδεις εξάρσεις, αλλά και σε εξέχοντα κλαδιά δέντρων που αναπτύσσονται στις σχισμές και κοιλότητες που δημιουργούνται ανάμεσα στους βραχώδεις σχηματισμούς. Κατά συνέπεια, πρόκειται ουσιαστικά για μία θέση κούρνιας με δυτική έκθεση, στην οποία καταμετρήθηκαν συνολικά **37** άτομα κατά την ώρα του σούρουπου. Η καταγραφή αυτή ήταν και η μεγαλύτερη από οποιαδήποτε άλλη θέση κούρνιας συνολικά στην ηπειρωτική Ελλάδα.

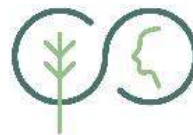
Η παρατήρηση πραγματοποιήθηκε από κατάλληλο σημείο πάνω σε αγροτικό δρόμο που ξεκινάει από τον οικισμό της Κανδήλας. Εκτός από τα Όρνια, κατά τη διάρκεια της παρατήρησης παρατηρήθηκαν 2 Πετρίτες (*Falco peregrinus*) καθώς και Κόρακες (*Corvus corax*), Ξεφτέρια (*Accipiter nisus*), Βραχοκιρκίνεζα (*Falco tinnunculus*) και Γερακίνες (*Buteo buteo*).

Εικόνα 2: Όρνια σε πτήση πάνω από τη θέση κούρνιας στους γκρεμούς βόρεια του οικισμού της Κανδήλας (φωτ.: ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ)

Εικόνα 3: Οι βραχώδεις πλαγιές βόρεια του οικισμού της Κανδήλας που φιλοξενούν την αναπαραγωγική αποικία των Όρνιων (φωτ.: ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ)

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΦΑΡΑΓΓΙ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ (ΟΡΟΣ ΑΡΑΚΥΝΘΟΣ)

Το φαράγγι της Κλεισούρας (όρος Αράκυνθος) είναι από τα πλέον γνωστά σημεία παρατήρησης Όρνιων, καθώς μέσα από αυτό διέρχεται ο δρόμος που συνδέει το Μεσολόγγι με το Αγρίνιο (παλιά Εθνική Οδός Αντιρρίου – Ιωαννίνων). Παρά την έντονη κίνηση του δρόμου, ειδικά παλαιότερα, πριν την κατασκευή της Ιονίας Οδού, το μεγάλο ύψος των πρανών του φαραγγιού φαίνεται πως περιορίζει την όποια όχληση στα πουλιά, που χρησιμοποιούν με συνέπεια την θέση για κούρνιασμα και αναπαραγωγή. Η περιοχή βρίσκεται εντός της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) GR2310015 «ΔΕΛΤΑ ΑΧΕΛΩΟΥ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ-ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΕΣ ΕΥΗΝΟΥ, ΝΗΣΟΙ ΕΧΙΝΑΔΕΣ, ΝΗΣΟΣ ΠΕΤΑΛΑΣ, ΔΥΤΙΚΟΣ ΑΡΑΚΥΝΘΟΣ & ΣΤΕΝΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ» και εντός της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά (ΣΠΠ) GR092 «Λιμνοθάλασσες Μεσολογγίου και Αιτωλικού, δέλτα Αχελώου και εκβολές Εύηνου».

Η τοπική αποικία των Όρνιων δέχτηκε ισχυρό πλήγμα τον Φεβρουάριο 2020, όταν σε κοντινή απόσταση από την αποικία δηλητηριάστηκαν και πέθαναν από σκόπιμα τοποθετημένο δόλωμα 11 άτομα. Συνολικά φέτος παρατηρήθηκαν 11 Όρνια να κουρνιάζουν στα 'πατάρια' που σχηματίζονται στα ανώτερα σημεία της ανατολικής πλευράς. Μία δεύτερη γνωστή κούρνια βρίσκεται λίγο νοτιότερα από την έξοδο του φαραγγιού (θέση Άγιος Νικόλαος), στο οποίο σημείο παρέμεινε όλη την ώρα της απογραφής ένας παρατηρητής, ωστόσο κανένα Όρνιο τελικά δεν κούρνιασε στη συγκεκριμένη θέση.

Το βασικό σημείο παρατήρησης βρίσκεται στη βάση του φαραγγιού και δίπλα στον δρόμο Μεσολογγίου – Αγρινίου, ενώ στην ερευνητική ομάδα συμμετείχαν στελέχη της Ορνιθολογικής και του Φορέα Διαχείρισης Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου και Ακαρνανικών Ορέων.

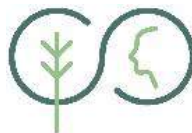

Εικόνα 4: Απογραφή Όρνιων στο φαράγγι της Κλεισούρας (φωτ.: ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ)

Εικόνα 5: Τα Όρνια κουρνιαάζουν στα πατάρια που σχηματίζονται στα τοιχώματα του φαράγγιού της Κλεισούρας (φωτ.: ΦΔ Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου και Ακαρνανικών Ορέων)

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΦΑΡΑΓΓΙ ΠΑΛΙΑΡΟΛΑΚΑΣ (ΟΡΟΣ ΑΡΑΚΥΝΘΟΣ)

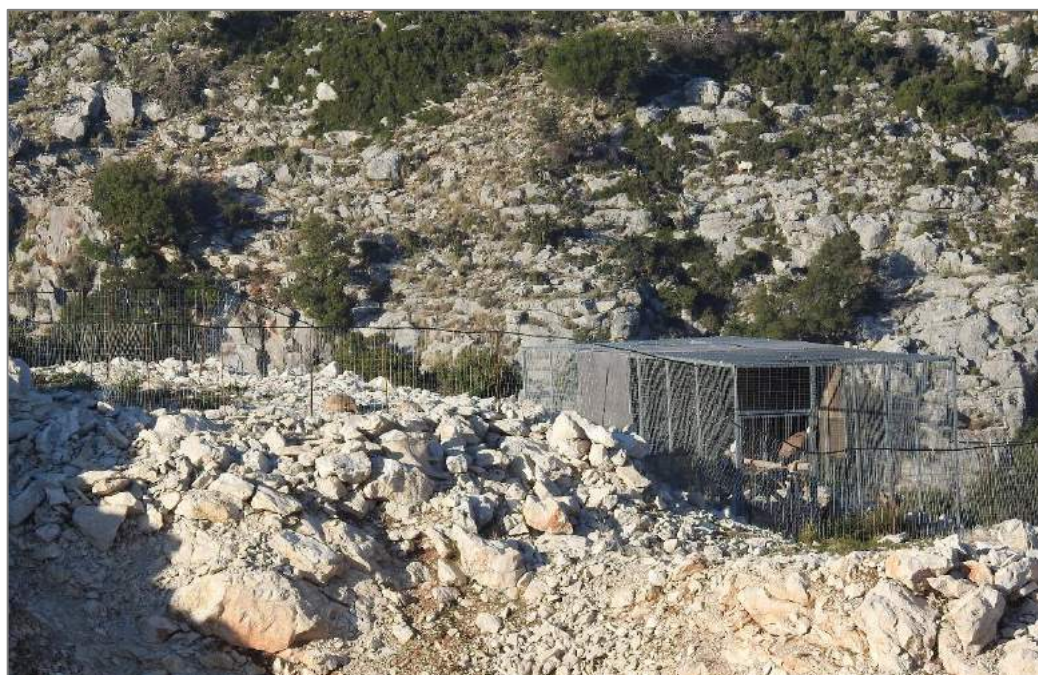
Το φαράγγι της Παλιάρολακας ανήκει επίσης στον εκτεταμένο ορεινό όγκο του Αράκυνθου, νοτιότερα του φαραγγιού της Κλεισούρας, στο ύψος του Αιτωλικού. Η διεύθυνσή του είναι Α-Δ, έχει σχετικά μικρό μήκος (περίπου 3 χιλιόμετρα), αλλά αρκετό βάθος ώστε να ικανοποιεί τις απαιτήσεις των Όρνιων για κούρνιασμα. Η βασική κούρνια βρίσκεται στη βόρεια όψη του φαραγγιού. Η περιοχή βρίσκεται επίσης εντός της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) GR2310015 «ΔΕΛΤΑ ΑΧΕΛΩΟΥ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ-ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΕΣ ΕΥΗΝΟΥ, ΝΗΣΟΙ ΕΧΙΝΑΔΕΣ, ΝΗΣΟΣ ΠΕΤΑΛΑΣ, ΔΥΤΙΚΟΣ ΑΡΑΚΥΝΘΟΣ & ΣΤΕΝΑ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ» και εντός της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά (ΣΠΠ) GR092 «Λιμνοθάλασσες Μεσολογγίου και Αιτωλικού, Δέλτα Αχελώου και εκβολές Εύηνου».

Σε κοντινή θέση και πάνω από το φαράγγι λειτουργεί από τον Φορέα Διαχείρισης (ΦΔ) Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου και Ακαρνανικών Ορέων κλωβός εγκλιματισμού Όρνιων, καθώς και στοιχειώδης χώρος τροφοδοσίας αρπακτικών (ταΐστρα), εξυπηρετώντας κυρίως τις ανάγκες εξοικείωσης των προς επανένταξη Όρνιων με τα άγρια πτηνά της περιοχής. Η κούρνια της Παλιάρολακας χρησιμοποιείται συχνότερα από τα Όρνια της τοπικής αποικίας όταν έχει υπάρξει τροφοδοσία της ταΐστρας. Στη φετινή απογραφή, αν και υπήρξε τροφοδοσία της ταΐστρας την προηγούμενη ημέρα από τον ΦΔ πριν την απογραφή, δεν παρατηρήθηκαν Όρνια ούτε να κατεβαίνουν για τροφοδοσία στην ταΐστρα, αλλά ούτε και να κουρνιάζουν στο φαράγγι.

Εικόνα 6: Τα Όρνια της αποικίας του Αράκυνθου κουρνιάζουν τακτικά στους γκρεμούς του φαραγγιού της Παλιαρόλακας (φωτ.: Διονύσης Μαμάσης)

Εικόνα 7: Ο κλωθός εγκλιματισμού και ο χώρος τροφοδοσίας αρπακτικών στην περιοχή του φαραγγιού της Παλιαρόλακας (φωτ.: Διονύσης Μαμάσης)

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΟΡΟΣ ΒΑΡΑΣΟΒΑ

Το όρος Βαράσοβα είναι ένας αυτοτελής ορεινός όγκος ΝΑ του Αράκυνθου, από τον οποίο χωρίζεται από την κοίτη του Εύηνου ποταμού, ο οποίος εκβάλλει δυτικά της Βαράσοβας. Ο ορεινός όγκος έχει σχετικά μακρόστενο σχήμα εκτεινόμενος σε διεύθυνση Β-Ν, με την δυτική του πλευρά να εμφανίζει ιδιαίτερα απόκρημνη όψη με πολύ υψηλές ορθοπλαγιές που προσφέρονται για κούρνιασμα γυπών. Η περιοχή βρίσκεται εκτός της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) GR2310015, ωστόσο εντός της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά (ΣΠΠ) GR092 «Λιμνοθάλασσες Μεσολογγίου και Αιτωλικού, Δέλτα Αχελώου και εκβολές Εύηνου».

Η περιοχή χρησιμοποιείται περιστασιακά από Όρνια για κούρνιασμα, ενώ υπάρχουν πληροφορίες ότι φιλοξενούσαν αναπαραγωγική αποικία μέχρι τη δεκαετία του '70. Τον χειμώνα 2019-20 κούρνιαζαν τακτικά εκεί και δύο Μαυρόγυπες (*Aegypius monachus*), ο ένας με δορυφορικό πομπό, ο οποίος διαχείμασε στην Αιτωλοακαρνανία και προέρχεται από πρόγραμμα απελευθέρωσης πουλιών από αιχμαλωσία που υλοποιείται στη Βουλγαρία. Μεμονωμένα άτομα του είδους έχουν παρατηρηθεί στην περιοχή αυτή και στις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας. Στη φετινή απογραφή, ωστόσο, δεν παρατηρήθηκαν καθόλου Όρνια να κουρνιαάζουν στα βράχια της Βαράσοβας. Η παρατήρηση έγινε από τη βάση των ορθοπλαγιών κοντά στην ακτή, λίγο πριν τον οικισμό του Κρυονερίου.

Εικόνα 8: Πανοραμική άποψη της απόκρημνης δυτικής όψης της Βαράσοβας από τις εκβολές του Εύηνου (φωτ: ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ)

ΟΡΗ ΒΑΛΤΟΥ - ΕΜΠΕΣΟΣ

Η αποικία των όρνιων στην περιοχή του Εμπεσού εντοπίζεται ανατολικά του οικισμού, στις νότιες απολήξεις του εκτεταμένου ορεινού συμπλέγματος Όρη Βάλτου, που εκτείνεται σε διεύθυνση Β-Ν σε μήκος περίπου 40 χιλιομέτρων. Η περιοχή βρίσκεται εντός της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) GR2110006 «ΚΟΙΛΑΔΑ ΑΧΕΛΩΟΥ ΚΑΙ ΟΡΗ ΒΑΛΤΟΥ» και εντός της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά (ΣΠΠ) GR088 «Όρη Βάλτου».

Η πρώτη κούρνια εντοπίζεται στη βόρεια απόκρημνη όψη της κορυφής Ψηλοβούνι, όπου καταγράφηκαν 7 Όρνια. Στην πλαγιά αυτή είχε καταγραφεί την άνοιξη του 2020 ένα αναπαραγωγικό ζεύγος με νεοσσό, από τον ορνιθολόγο Νίκο Μπούκα. Στη νότια όψη της κορυφής Προφήτης Ηλίας εντοπίστηκε και μια δεύτερη κούρνια, όπου παρατηρήθηκαν να κουρνιάζουν 13 Όρνια κατά το σούρουπο. Συνολικά, επομένως, καταγράφηκαν **20** Όρνια στην περιοχή. Η παρατήρηση πραγματοποιήθηκε από κατάλληλά σημεία πάνω στον επαρχιακό δρόμο από τον Εμπεσό προς το Περδικάκι.

Εικόνα 9: Οι εκτεταμένοι βραχώδεις σχηματισμοί ανατολικά του οικισμού του Εμπεσού φιλοξενούν αναπαραγωγική αποικία των Όρνιων (φωτ.: Νίκος Μπούκας)

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

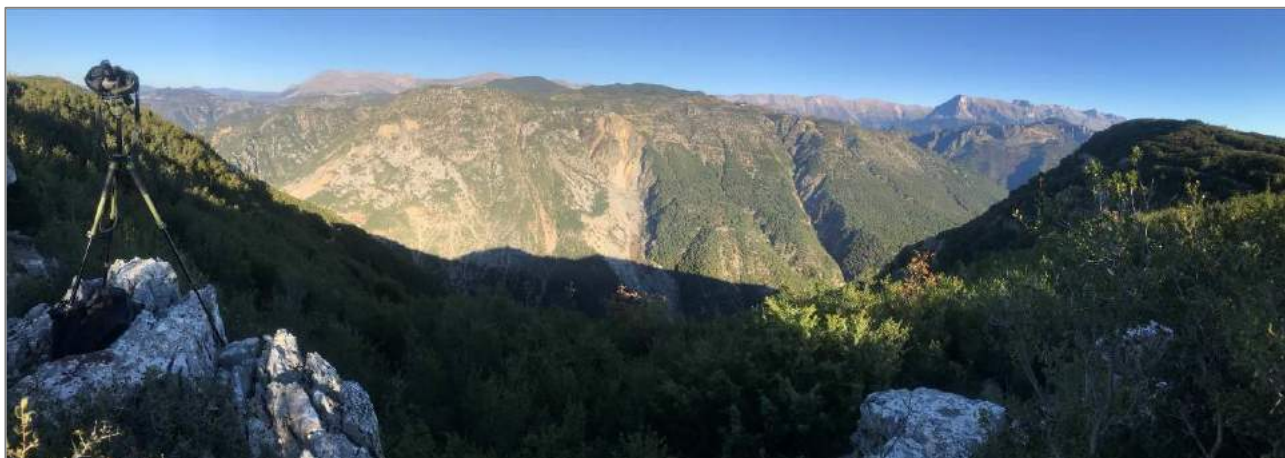
ΦΑΡΑΓΓΙ ΑΡΑΧΘΟΥ

Η περιοχή έρευνας εντοπίζεται στις ΒΔ απολήξεις του ορεινού όγκου των Τζουμέρκων, στη χαράδρα του Άραχθου και στη θέση λίγο πριν τη συμβολή του ποταμού με τον Καλαρύτικο. Στα απόκρημνα πρανή της χαράδρας υπήρχε επιβεβαιωμένη αποικία Όρνιων μέχρι τη δεκαετία του '90, οπότε και εγκαταλείφθηκε. Η περιοχή βρίσκεται εντός της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) GR2130013 «ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΘΑΜΑΝΙΚΩΝ ΟΡΕΩΝ» και της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά (ΣΠΠ) GR079 «Αθαμανικά όρη (Τζουμέρκα)».

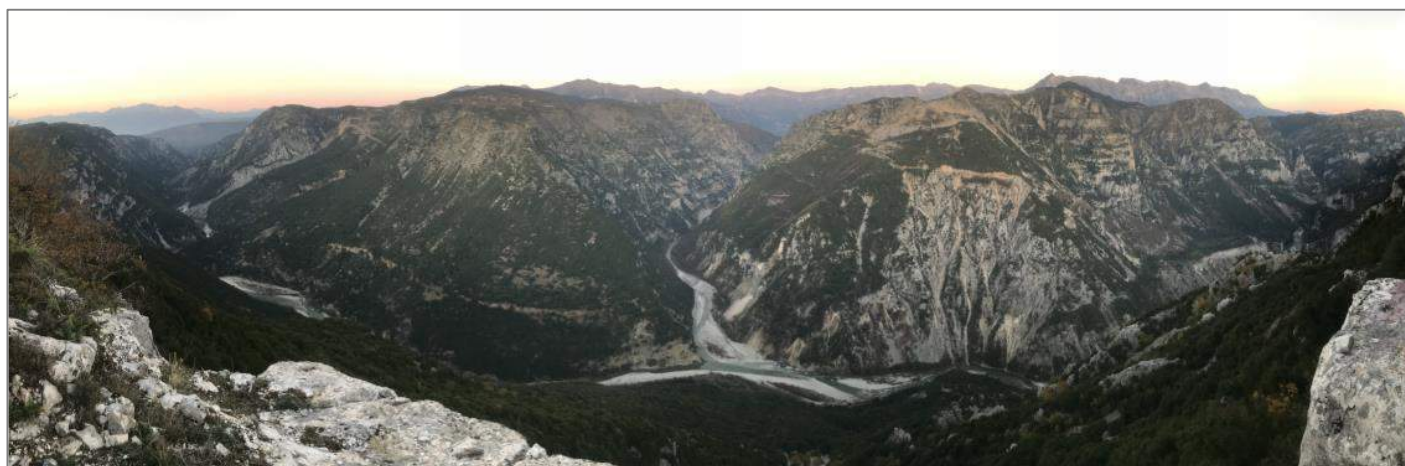
Αν και δεν υπάρχουν πρόσφατες πληροφορίες για την ύπαρξη ενεργής κούρνιας Όρνιων στην περιοχή (δεν παρατηρήθηκαν Όρνια ούτε και φέτος), η παρακολούθηση ιστορικών αποικιών, ειδικότερα κοντά σε περιοχές δραστηριοποίησής τους (τα Τζουμέρκα και το Περιστέρι αποτελούν βασικό θερινό τόπο τροφοληψίας), είναι ουσιώδης, εφόσον αντιπροσωπεύουν θέσεις που de facto ικανοποιούν τις οικολογικές απαιτήσεις του είδους και συγκεντρώνουν πιθανότητες επαναποίκησης σε περίπτωση αλλαγής των τοπικών συνθηκών προς το ευνοϊκότερο, αύξησης του πληθυσμού κ.α.

Η έρευνα πεδίου πραγματοποιήθηκε από το Δασαρχείο Ιωαννίνων στις 20/11/2020 και η παρατήρηση έγινε από δύο σημεία στο χείλος του δυτικού πρανού του φαραγγιού, κοντά στους οικισμούς Ελληνικό και Κωστήτσι αντίστοιχα. Σύμφωνα με την αναφορά του Δασαρχείου, εντύπωση προκάλεσε η απουσία άλλων αρπακτικών πουλιών (καταγράφηκαν μόλις μία Γερακίνα, *Buteo buteo* και ένας Κόρακας, *Corvus corax*), καθώς και τα ελάχιστα κτηνοτροφικά ζώα (μόνο ένα κοπάδι με 40 κατσίκια στην περιοχή του Ελληνικού). Όλη η έκταση είναι καλυμμένη με πυκνούς θαμνότοπους πουργαριού.

Εικόνα 10: Πανοραμική άποψη του φαραγγιού Αράχθου από την 1η θέση καταμέτρησης (κεραίες Ελληνικού, φωτ: Ρ. Τσιακίρης, Δασαρχείο Ιωαννίνων)

Εικόνα 11: Πανοραμική άποψη του φαραγγιού Αράχθου από την 2η θέση καταμέτρησης (Πρ. Ηλίας Κωστήτσι, φωτ: Ρ. Τσιακίρης, Δασαρχείο Ιωαννίνων)

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΧΑΡΑΔΡΑ ΒΙΚΟΥ

Η περιοχή έρευνας εντοπίζεται εντός του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου και συγκεκριμένα στη χαράδρα του Βίκου, όπου – όπως και στην περίπτωση του Άραχθου - υπήρχε επιβεβαιωμένη αποικία Όρνιων μέχρι τη δεκαετία του '90, οπότε και εγκαταλείφθηκε. Η περιοχή περιλαμβάνεται, επίσης εντός της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) GR2130009 «ΟΡΟΣ ΤΥΜΦΗ (ΓΚΑΜΙΛΑ)» και της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά (ΣΠΠ) GR066 «Όρος Τύμφη (Γκαμήλα) και όρος Σμόλικας».

Στην περιοχή δεν καταγράφηκαν Όρνια. Η έρευνα πεδίου πραγματοποιήθηκε στις 21/11/2020 από το Δασαρχείο Ιωαννίνων και η παρατήρηση έγινε από σημείο θέας στη θέση «Οξυά», στο χείλος του νότιου πρानού της χαράδρας. Σύμφωνα με την αναφορά του Δασαρχείου, αξιοσημείωτη ήταν η παρουσία ενός ενήλικου Χρυσαιτού (*Aquila chrysaetos*), ενώ παρατηρήθηκε και ένας Κόρακας (*Corvus corax*). Η παρουσία της κτηνοτροφίας ήταν έντονη στην περιοχή του Στούρου, όπου οι μετακινούμενοι αγελαδοτρόφοι δεν είχαν ακόμη αποχωρήσει, ενώ η λιβαδική μορφή του συνολικού χώρου διατηρείται άριστη.

Εικόνες 12-13: Πανοραμική άποψη του φαραγγιού Βίκου (θέση θέας «Οξυά») και έλεγχος ομβροδεξαμενής, κατασκευής Δασαρχείο Ιωαννίνων (έτους 1983) στους γειτονικούς βοσκοτόπους ορεινού όγκου Στούρου (φωτ: Ρ. Τσιακίρης, Δασαρχείο Ιωαννίνων)

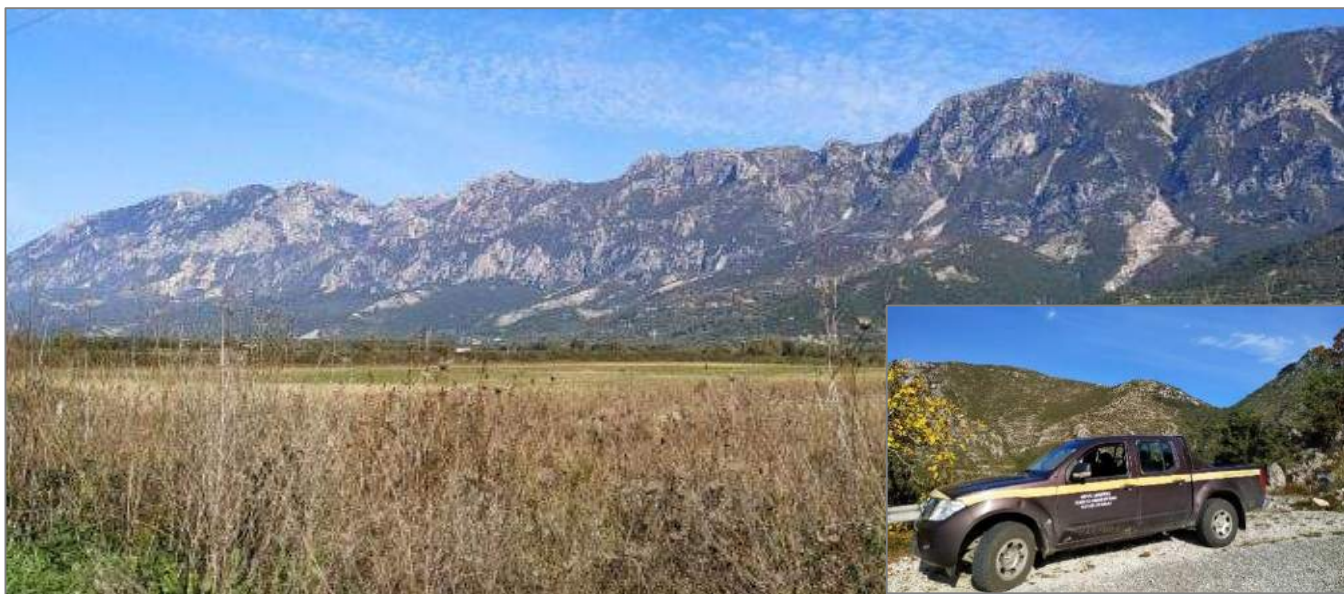

Εικόνες 14-15: Τυπική άποψη μίας εκ των πολλών ανοιχτών υδατοσυλλογών κατάλληλη για γύπες αλλά και αμφίβια, στους ορεινούς βοσκοτόπους του Στούρου, όπου θόσκουν εποχιακά εκατοντάδες αγελάδες μετακινούμενων κτηνοτρόφων (φωτ: Ρ. Τσιακίρης, Δασαρχείο Ιωαννίνων)

ΟΡΗ ΣΟΥΛΙΟΥ – ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Στην περιοχή του Σουλίου υπήρχε τακτική παρουσία Όρνιων μέχρι και το 2014, οπότε και καταγράφηκαν 4 άτομα τον Σεπτέμβριο, καθιστώντας την αποικία ενεργή. Ωστόσο, σύμφωνα με τα δεδομένα που έχει ο Φορέας Διαχείρισης (ΦΔ) Προστατευόμενων Περιοχών Καλαμά-Αχέροντα-Κέρκυρας, από εκείνη τη χρονιά δεν έχει καταγραφεί η παρουσία Όρνιων στο πλαίσιο της επιστημονικής έρευνας και των περιπολιών φύλαξης στην περιοχή. Πληροφορίες από το Δασαρχείο Ιωαννίνων πάντως αναφέρουν ότι το φθινόπωρο του 2019 μεμονωμένα άτομα έχουν παρατηρηθεί στη περιοχή, ενώ και μαρκαρισμένα Όρνια από την Βουλγαρία και την Ελλάδα αλλά και ένας Μαυρόγυπας έχουν επισκεφθεί την περιοχή το έτος 2020 (ο τελευταίος διανυκτέρευσε εκεί), δείχνοντας ότι κατάλληλες διαχειριστικές δράσεις μπορούν να οδηγήσουν στην επανεγκατάσταση της αποικίας των γυπών στη περιοχή. Οι γνωστές θέσεις κούρνιας εντοπίζονται στους δυτικής έκθεσης γκρεμούς των Ορέων Παραμυθιάς, πάνω από τους οικισμούς Ζερβοχώρι και Γλυκή. Η περιοχή βρίσκεται εντός της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) GR2120008 «ΟΡΗ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ, ΣΤΕΝΑ ΚΑΛΑΜΑ ΚΑΙ ΣΤΕΝΑ ΑΧΕΡΟΝΤΑ» και της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά (ΣΠΠ) GR076 «Όρη Παραμυθιάς».

Η έρευνα στην περιοχή πραγματοποιήθηκε από το προσωπικό του Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Καλαμά-Αχέροντα-Κέρκυρας, χωρίς να παρατηρηθεί κανένα Όρνιο στην περιοχή, αλλά ούτε και άλλα αρπακτικά πτηνά.

Εικόνες 16-17: Πανοραμική άποψη της απόκρημνης δυτικής όψης των Ορέων Σουλίου, που φιλοξενούσαν μέχρι πριν λίγα χρόνια θέσεις αναπαραγωγής και κούρνιας Όρνιων (φωτ: ΦΔ Προστατευόμενων Περιοχών Καλαμά-Αχέροντα-Κέρκυρας)

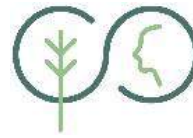
ΣΤΕΝΑ ΝΕΣΤΟΥ

Η αποικία Όρνιων των Στενών Νέστου αποτελούσε μέχρι το 2012 μία από τις πλέον εύρωστες και πολυάριθμες στην ηπειρωτική χώρα (εκτιμάται ότι έφτανε τα 17-20 ζευγάρια), όταν ένα πολύ σοβαρό περιστατικό δηλητηρίασης είχε ως αποτέλεσμα την πλήρη κατάρρευσή της. Μόλις το 2019 η αναπαραγωγική αποικία φάνηκε να ανακάμπτει με το φώλιασμα ενός ζευγαριού, ενώ το 2020 φώλιασαν 2 ζευγάρια. Η περιοχή μελέτης εντοπίζεται εντός της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) GR1120004 «ΣΤΕΝΑ ΝΕΣΤΟΥ» και της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά (ΣΠΠ) GR013 «Στενά Νέστου».

Στην παρούσα απογραφή παρατηρήθηκαν **7 Όρνια**, στην κούρνια που βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του φαραγγιού. Από άλλα αρπακτικά, καταγράφηκαν ακουστικά 2 Μπούφοι (*Bubo bubo*). Άλλα ενδιαφέροντα στοιχεία της απογραφής ήταν η πληροφορία από κτηνοτρόφο για ζημιές στο ζωικό κεφάλαιο από λύκους (οι οποίες συχνά σχετίζονται με την εμφάνιση φαινομένων τοποθέτησης δηλητηριασμένων δολωμάτων), καθώς και το γεγονός πως έχει ξεκινήσει η λειτουργία ταΐστρας στα όρια του φαραγγιού, την οποία ήδη επισκέπτονται γύπες.

Εικόνα 18: Η περιοχή των Στενών Νέστου (φωτ: Ρ. Τρίγκου, ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ)

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΚΟΙΛΑΔΑ ΚΟΜΨΑΤΟΥ

Η αναπαραγωγική αποικία των Όρνιων στην κοιλάδα του ποταμού Κομφάτου εντοπίζεται στο σύμπλεγμα από βραχώδεις εξάρσεις που ονομάζεται «Θρακικά Μετέωρα», σε μία εξαιρετικά απομονωμένη και αραιοκατοικημένη περιοχή, η οποία βρίσκεται εντός της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) GR1130012 «Κοιλάδα Κομφάτου» και της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά (ΣΠΠ) GR009 «Κοιλάδα Κομφάτου».

Η έρευνα στην περιοχή για τη φετινή απογραφή διεξήχθη από το WWF Ελλάς, στο πλαίσιο του Προγράμματος LIFE (LIFE14 NAT/NL/000901) «Προστασία του Μαυρόγυπα και του Όρνιου στην οροσειρά της Ροδόπης» και συνολικά καταγράφηκαν 3 Όρνια. Αξίζει να σημειωθεί πως στο πλαίσιο του συγκεκριμένου έργου έχουν κατασκευαστεί και λειτουργούν (από το 2019) στην περιοχή πέντε (5) μικρού μεγέθους ταΐστρες, οι οποίες λειτουργούν με μεγάλη συμβουλή των τοπικών κτηνοτρόφων και στις οποίες παρατηρείται τακτική επίσκεψη τόσο Όρνιων (περιλαμβανομένων μαρκαρισμένων ατόμων από άλλες Βαλκανικές χώρες), όσο και άλλων γυπών και αρπακτικών πτηνών.

Εικόνα 19: Το βραχώδες σύμπλεγμα στην κοιλάδα του ποταμού Κομφάτου που αποτελεί θέση αναπαραγωγής και κούρνιας Όρνιων (φωτ: ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ)

ΝΟΤΙΟΣ ΕΒΡΟΣ

Στον Νότιο Έβρο υπάρχει μία αξιόλογη αναπαραγωγική αποικία Όρνιων, η οποία χωρικά εντοπίζεται ανατολικά του οικισμού Κίρκη, εντός της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) GR1110009 «ΝΟΤΙΟ ΔΑΣΙΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΕΒΡΟΥ» και της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά (ΣΠΠ) GR005 «Νότιο δασικό σύμπλεγμα Νομού Έβρου». Οι παρατηρήσεις κατά την απογραφή πραγματοποιήθηκαν σε δύο βασικές θέσεις κούρνιας, από το WWF Ελλάς, στο πλαίσιο του Προγράμματος LIFE LIFE14 NAT/NL/000901 «Προστασία του Μαυρόγυπα και του Όρνιου στην οροσειρά της Ροδόπης», και από τον Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Δέλτα Έβρου και Σαμοθράκης. Συνολικά μετρήθηκαν **27** και **14** Όρνια αντίστοιχα στις δύο κούρνιες.

Εικόνα 20: Μια από τις βασικές θέσεις αναπαραγωγής και κούρνιας Όρνιων στο Νότιο Δασικό Σύμπλεγμα (Μαυρόπετρα, φωτ: WWF Ελλάς)

ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΔΑΣΟΥΣ ΔΑΔΙΑΣ-ΛΕΥΚΙΜΗΣ-ΣΟΥΦΛΙΟΥ

Βάσει των δεδομένων του προγράμματος παρακολούθησης που εφαρμόζει ο Φορέας Διαχείρισης, στο Εθνικό Πάρκο Δάσους Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλίου έχει καταγραφεί μία φωλιά του είδους το 2015, 20 χρόνια μετά από την τελευταία καταγραφή. Και τα δύο ενήλικα άτομα της φωλιάς έφεραν ετικέτα σήμανσης και προέρχονταν από πρόγραμμα επανεισαγωγής που υλοποιείται στη Βουλγαρία από την οργάνωση Green Balkans. Έκτοτε, μέχρι και σήμερα δεν έχει ξανακαταγραφεί φωλιά Όρνιου στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου. Ωστόσο, ο χώρος ενισχυτικής τροφοδοσίας (ΧΤΑΠ) που λειτουργεί στη Δαδιά έλκει μεγάλο αριθμό Όρνειων από τις γύρω περιοχές της βόρειας Ελλάδας, καθώς και από άλλες Βαλκανικές χώρες και το Ισραήλ, ενώ τα πουλιά έχουν παρατηρηθεί να κουρνιάζουν συχνά σε θέσεις εντός του Εθνικού Πάρκου. Ο μέγιστος αριθμός Όρνιων που έχει καταγραφεί στο ΧΤΑΠ της Δαδιάς τα τελευταία πέντε χρόνια ήταν 98 άτομα, το Μάρτιο του 2018.

Εντός του Εθνικού Πάρκου Δάσους Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλίου ερευνήθηκαν τέσσερις θέσεις όπου κατά καιρούς παρατηρούνται συγκεντρώσεις Όρνιων, από τις οποίες μόνο στη μία παρατηρήθηκε κούρνιασμα Όρνιων (θέση Ικίκαγιας), με συνολικό αριθμό 16 ατόμων. Οι παρατηρήσεις πραγματοποιήθηκαν από τον Φορέα Διαχείρισης Δάσους Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλίου και σε μία θέση από το WWF Ελλάς, στο πλαίσιο του Προγράμματος LIFE LIFE14 NAT/NL/000901 «Προστασία του Μαυρόγυπα και του Όρνιου στην οροσειρά της Ροδόπης». Οι θέσεις κούρνιας βρίσκονται εντός της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) GR1110002 «ΔΑΣΟΣ ΔΑΔΙΑΣ-ΣΟΥΦΛΙ» και της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά (ΣΠΠ) GR004 «Εθνικό Πάρκο δάσους Δαδιάς - Λευκίμης - Σουφλίου».

Εικόνα 20: Γύπες κοντά στον χώρο ενισχυτικής τροφοδοσίας του ΕΠ Δαδιάς (φωτ: Μ. Τζάλη, ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ)

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bourdakis S. Alivizatos H., Azmanis P., Hallmann B., Panayotopoulou M., Papakonstantinou C., Probonas N. Rousopoulos Y., Skartsi D., Stara K. Tsiakiris R., Xirouchakis S. 2004. The situation of Griffon Vulture in Greece. In: Slotta-Bachmayr L, Bögel R, Camina C.A., (eds). The Eurasian Griffon Vulture (*Gyps fulvus*) in Europe and the Mediterranean. Status report and Action plan, EGVWG, pp. 48-56.

BSPB (rev.) 2019. Griffon Vulture Census results in the Balkans. <https://www.4vultures.org/2019/12/10/griffon-vulture-census-results-in-the-balkans/>

Skartsi T., Elorriaga J., Vasiliakis D. 2010b. Population trends and conservation of vultures in the Dadia-Lefkimi-Soufli Forest National Park, 183-194. In: Catsadorakis G. & Kallander H. (eds.). The Dadia – Lefkimi – Soufli Forest National Park, Greece: Biodiversity, Management and Conservation. WWF Greece, Athens.

Stoynov E., Peshev H., Vangelova N., Grozdanov A. Ranging Behaviour of the Griffon Vulture *Gyps fulvus*.

Δημαλέξης Α. Μπούσμπουρας Δ., Καστρίτης Θ., Μανωλόπουλος Α. και Saravia V. (Συντονιστές Έκδοσης). Τελική αναφορά προγράμματος επαναξιολόγησης 69 σημαντικών περιοχών για τα πουλιά για τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της Ορνιθοπανίδας. ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα.

Ζακκάς Σ., Π. Μπαμπάκας, Α. Χαλιβελέντζιος, Ι. Τζιαμπάκης & Ε. Μπασιανιώτη. 2015. Ετήσια έκθεση επιστημονικής παρακολούθησης για τα είδη και τους οικοτόπους κοινοτικού ενδιαφέροντος - Περίοδος 2015. Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Δάσους Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλίου. Δαδιά Έβρου. σελ. 24 + Παραρτήματα (αδημοσίευτη αναφορά).

Ζακκάς Σ., Π. Μπαμπάκας, Α. Χαλιβελέντζιος & Ι. Τζιαμπάκης. 2020. Ετήσια έκθεση επιστημονικής παρακολούθησης για τα είδη και τους οικοτόπους κοινοτικού ενδιαφέροντος - Περίοδος 2018. Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Δάσους Δαδιάς-Λευκίμης-Σουφλίου. Δαδιά Έβρου. σελ. 65 + Παραρτήματα (αδημοσίευτη αναφορά).

Ξηρουχάκης Σ., (επιμ.) 2019. Σχέδιο Δράσης για τρία πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας (γύπες): Γυπαετό (*Gypaetus barbatus*), Όρνιο (*Gyps fulvus*), Μαυρόγυπα (*Aegypius monachus*). Έργο LIFE-IP 4 NATURA: Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων, και των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα (LIFE16 IPE/GR/000002). Παραδοτέο Δράσης Α.1. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Αθήνα, 180 σελ. & 6 Παραρτήματα.

Πέτρου Ν. Γ. 2018. Πουλιά του Εθνικού Πάρκου Λιμνοθαλασσών Μεσολογίου-Αιτωλικού, Κάτω Ρου και εκβολών ποταμών Αχελώου και Εύηνου και Νήσων Εχινάδων. Φορέας Διαχείρισης Λιμνοθάλασσας Μεσολογίου – Ακαρνανικών Ορέων, Αιτωλικό, Ελλάδα.

Τσιακίρης Ρ., Ρουσόπουλος Γ. (2011). Η σημασία του Μπούμιστου και των Ακαρνανικών Ορέων για τη διατήρηση των απειλούμενων αρπακτικών πουλιών της Ελλάδας και της Ευρώπης, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

WWF Ελλάς. Αιολικά Πάρκα στην Θράκη: Αναθεωρημένη Πρόταση Ορθής Χωροθέτησης του WWF Ελλάς. Δαδιά – Αθήνα: Σεπτέμβριος 2013. σελ. 41.

Xirouchakis S. M. and Tsiakiris R. 2009. Situacion y tendencias poblacionales de los buitres en Grecia / Status and population trends of vultures in Greece. In: Donáthar, J.A., Margalida, A. and A. Gampion

(eds). Vultures feeding stations and sanitary legislation: a conflict and its consequences from the perspective of conservation biology. Munibe Suplemento-Gehigarria 29. pp 160-177.

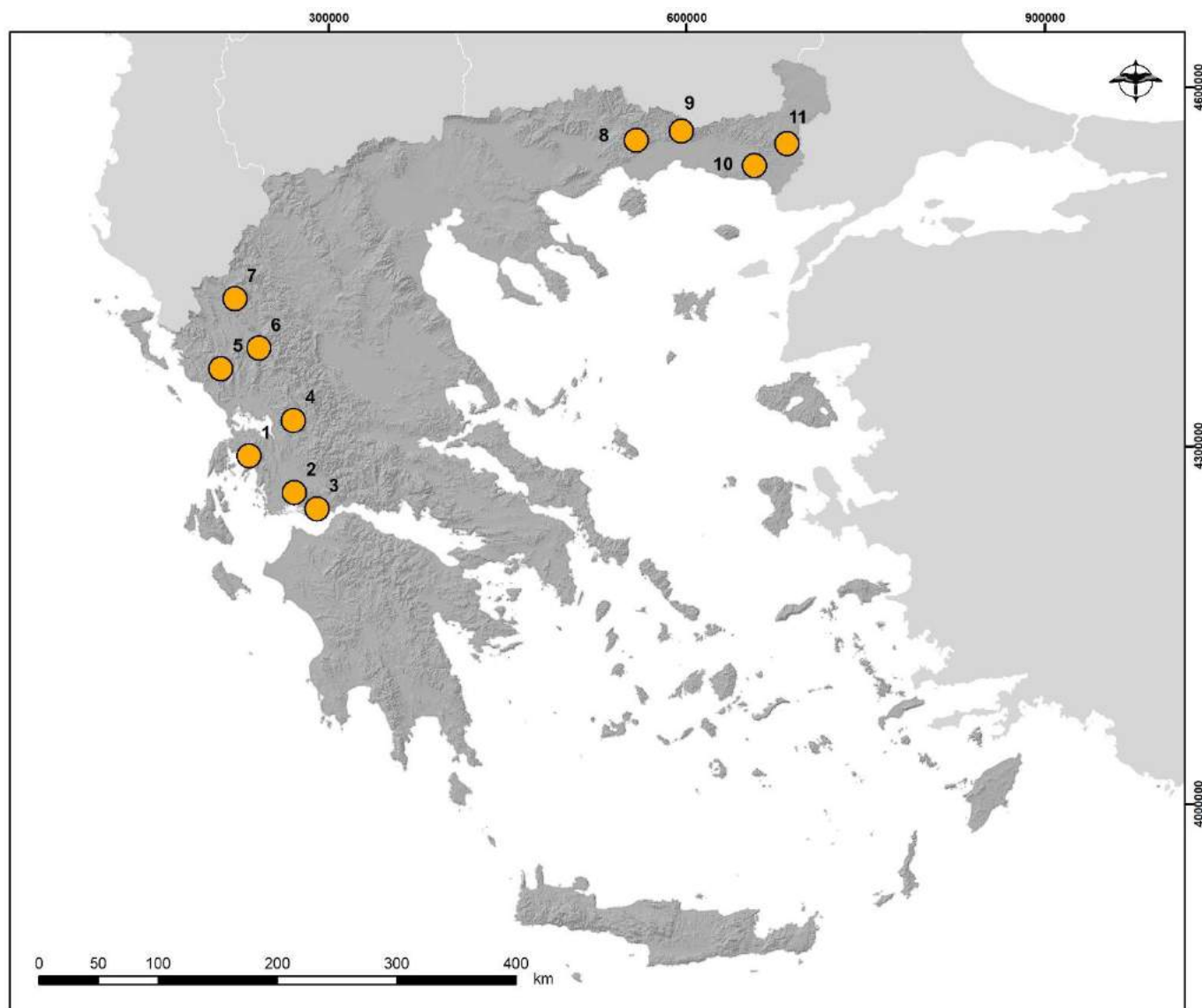
Tsiakiris, R. 2019. The importance of Pindos mountains for Balkan vultures conservation. In Tsiakiris R. and Pergantis F. (eds) 2019. Book of Abstracts of the International Workshop on “The Future of Vultures in Balkans: Tackling Threats and Building Network Opportunities ”

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας (Table) 1: Αποτελέσματα απογραφής Όρνιων στις θέσεις κούρνιας (20.11.2020) – Results of Griffon Vulture population census in roosting sites (20.11.2020)

Locality	Date	SPA / IBA code	Total number of Griffon vultures	Adult	Immature	Juvenile	Unknown	Organization	Observers
Kompsatos valley	20/11/2020	GR1130012	3	3				WWF Greece	Dora Skartsi, Leonie Wagner
South Evros	20/11/2020	GR1110009	27	9	11	7		WWF Greece	Elzbieta Kret, Catarina Silva
South Evros	20/11/2020	GR1110009	14	12		2		Evros Delta Management Body (MB)	Giorgos Iliadis, Giorgos Voulgaridis
Dadia National Park (NP)	20/11/2020	GR1110002	0					WWF Greece	Helena Correia, Jean Loup Iribarren
Dadia NP (Ikikagias)	20/11/2020	GR1110002	16	2	13	0	1	Dadia NP MB	Giannis Tziampazis, Charalampos Papalexandris
Dadia NP (Kamila)	20/11/2020	GR1110003	0					Dadia NP MB	Petros Babakas, Anna Konstantinidou
Dadia NP (VP25)	20/11/2020	GR1110004	0					Dadia NP MB	Athanasios Chalivelentzios, Chryssa Babaka
Nestos Straits	20/11/2020	GR1120004	7	5	1	1		HOS, Stavroupoli Forest Service, Vistonida-Nestos Delta MB	Lavrentis Sidiropoulos, Panagiotis Vafeidis, Anastasia Mirli
Souli area	20/11/2020	GR2120008	0					Kalamas-Acherontas-Kerkyra MB	Filippou, Kontos
Vikos gorge	21/11/2020	GR2130009	0					Ioannina Forest Service	Rigas Tsiakiris, Giannis Kosmeris
Arachthos gorge	20/11/2020	GR2130013	0					Ioannina Forest Service	Rigas Tsiakiris, Thanasis Gelveris
Paleros	20/11/2020	GR2310011	18	3	3	5	7	Hellenic Ornithological Society (HOS)	Angelos Evangelidis, Apostolis Kaltsis, Michalis Vafeiadis
Kandila	20/11/2020	GR090	37	11	19	6	1	HOS	Nikos Tsiopelas
Embesos area	20/11/2020	GR2110006	20	5		2	13	HOS	Nikos Boukas, Tonia Galani
Klisoura gorge	20/11/2020	GR2310015	11	5	3	3		HOS, Mesolonghi Lagoon MB	Panos Kordopatis, Giannis Kasvikis, Nikos Paleos, Aris Manolopoulos
Paliarolaka gorge	20/11/2020	GR2310016	0					Mesolonghi Lagoon MB	Dionysis Mamasias
Mt Varasova	20/11/2020	GR092	0					HOS	Nikos Noulas
TOTAL			153	55	50	26	22		

Griffon Vulture census areas

- 1. Mt. Akarnanika Ori**
(3 view points)
- 2. Mt Arakynthos**
(3 view points)
- 3. Mt. Varasova**
(1 view point)
- 4. Mt Ori Valtou**
(2 view points)
- 5. Souli area**
(2 view points)
- 6. Arachthos gorge**
(2 view points)
- 7. Vikos gorge**
(1 view point)
- 8. Nestos Straits**
(1 view point)
- 9. Kompsatos valley**
(2 view points)
- 10. South Evros**
(2 view points)
- 11. Dadia National Park**
(4 view points)